

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/173331,Komunikat-prasowy-IPN-ekshumacja-114-szczatkow-sowieckich-zolnierzy-w-Wieliszewi.html>
17.05.2024, 18:08

Komunikat prasowy IPN - ekshumacja 114 szczątków sowieckich żołnierzy w Wieliszewie: 4-6 listopada 2022 rok

Od 4 do 6 listopada 2022 roku na zlecenie Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN miały miejsce prace ekshumacyjne przy drodze DK61 w okolicy wiaduktu kolejowego na wysokości Wieliszewa (powiat legionowski). W ich wyniku odnaleziono i pochowano na cmentarzu wojennym w Białobrzegach szczątki 114 czerwonoarmistów poległych w czasie walk w październiku 1944 roku w okolicach Wieliszewa.

17 sierpnia 2022 roku do Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN wpłynęła informacja o odnalezieniu szczątków ludzkich podczas prowadzenia prac budowlanych na drodze DK61 przy wiadukcie kolejowym na wysokości Wieliszewa (powiat legionowski). Zgłaszającym był kierownik nadzoru archeologicznego, w którego ocenie szczątki mogły pochodzić z I lub II wojny światowej.

Pracownicy BPi IPN przeprowadzili wizję lokalną terenu, w czasie której potwierdzili występowanie w wykopie luźnych fragmentów kostnych. Zwrócili też uwagę na możliwość

powiązania pochówków ze starym cmentarzem garnizonowym (zał. w 1902 r. dla garnizonu rosyjskiego) znajdującym się w bezpośrednim sąsiedztwie. Uzyskano też informację, że pierwsze szczątki zostały odkryte w połowie lipca br., o czym została zawiadomiona Policja i Prokuratura Rejonowa w Legionowie. Prokurator wszczął postępowanie i zlecił zabezpieczenie zebranych z powierzchni fragmentów kostnych w Zakładzie Medycyny Sądowej w Warszawie.

Następnie Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN przekazało sprawę wg właściwości do Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN.

BUWiM nawiązał kontakt z inwestorem Generalną Dyрекcją Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Warszawie oraz prowadzącym sprawę prokuratorem. Ustalono, że do czasu zakończenia czynności obszar występowania pochówków zostanie wyłączony z prac budowlanych, jednakże przeprowadzenie ekshumacji było niezbędne do zakończenia inwestycji o kluczowym znaczeniu dla modernizacji sieci drogowej i kolejowej. Po uzyskaniu informacji o zakończeniu postępowania prokuratorskiego i zgodzie na przejęcie zabezpieczonych szczątków z Zakładu Medycyny Sądowej, zgodnie z ustawą o grobach i cmentarzach wojennych, prezes IPN wydał decyzję o ekshumacji szczątków z grobów wojennych w celu przeniesienia ich na teren cmentarza wojennego.

Równocześnie BUWiM na podstawie analizy historycznej i oględzin artefaktów występujących przy szczątkach ustalił, że szczątki należą do żołnierzy Armii Czerwonej poległych w walkach z Niemcami w październiku 1944 r. Pozwoliło to wojewodzie mazowieckiemu wskazać właściwe docelowe miejsce pochówku – cmentarz wojenny żołnierzy Armii Czerwonej w Białobrzegach. Prace ekshumacyjne na zlecenie Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa miały miejsce od 4 do 6 listopada 2022 roku. W ich wyniku odnaleziono i pochowano na cmentarzu wojennym w Białobrzegach szczątki 114 poległych czerwonoarmistów.

Walki w rejonie Wieliszewa toczyły się w pierwszej połowie października 1944 r. Nacierające jednostki sowieckie dążyły do likwidacji niemieckiego zgrupowania w widłach Wisły i Narwi. Rejon Wieliszewa obsadzał 9. Pułk Grenadierów Pancernych SS „Germania” z 5. Dywizji Pancernych SS „Wiking”. Rubież obrony stanowiła szosa Legionowo – Zegrze. Sowieckie grupy szturmowe wielokrotnie przekraczały linię szosy i nasyp kolejowy, a następnie były wypierane na pozycje wyjściowe. Obie strony poniosły bardzo duże straty. Cmentarz garnizonowy, na którym znajdowały się niemieckie stanowiska, został całkowicie zniszczony.

Bezpośrednio po zakończeniu walk poległych czerwonoarmistów pochowano w kilku zbiorowych mogiłach wzdłuż drogi po jej zachodniej stronie. W 1948 r. w ramach akcji komasowania wojennych pochówków dokonano częściowej ekshumacji tych mogił, jednak zrobiono to bardzo niestarannie, pomijając wiele grobów, a z innych podejmując jedynie

fragmenty zwłok. Właśnie ten frontowy cmentarz został aktualnie odkryty.

Działania podjęte przez IPN wynikają z fundamentalnego poszanowania dla ludzkich szczątków. Niedopuszczalne byłoby prowadzenie prac budowlanych i zniszczenie wojennych pochówków, choć oczywiście częściowe wstrzymanie robót było dla inwestora i wykonawcy poważnym utrudnieniem. Wbrew głoszonej przez stronę rosyjską propagandzie o bezczeszczeniu i profanowaniu szczątków poległych czerwonoarmistów w związku z realizacją ustawy o zakazie propagowania komunizmu, IPN nigdy nie naruszał i nie likwidował grobów wojennych. Przeciwnie, w minionych latach Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w ramach swoich zadań ustawowych przeniósł z polowych mogił i pobojowisk na cmentarze wojenne szczątki ok. 250 żołnierzy Armii Czerwonej. Teraz dodajemy do tej liczby 114 czerwonoarmistów z Wieliszewa, którzy znaleźli swoje miejsce spoczynku na cmentarzu wojennym pozostającym pod opieką i na utrzymaniu wojewody mazowieckiego.

Kontakt dla mediów:

Rzecznik Prasowy IPN - Dyrektor Biura: dr Rafał Leśkiewicz

tel. 602 322 362

rzecznik@ipn.gov.pl

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**